

Sigurd Skirbekk: Svenske tabuer

2 siders oppslag i VG fredag 19. Desember 2014

<http://linkis.com/www.vg.no/nyheter/me/0QYHQ>

I kulturanthropologiske fag kan vi lære at den beste måten å forstå fremmed kultur på, er å gå inn i det som måtte være tabuer i det samfunnet vi vil studere. Her er det Sverige som kommer i søkelyset. Ikke fordi vårt naboland er like eksotisk som land i Polynesia, der tabuforestillingene først gang ble systematisk undersøkt. Men også Sverige har sine tabuer, og vi kommer ikke utenom disse hvis vi vil forstå landet.

. På tross av at det er mange likheter mellom Norge og Sverige, er det også dyptgående forskjeller. Det var vel Jon Michelet som uttalte at Sverige var ”et annet sted” etter å ha oppholdt seg en tid i landet. Sverige er for det første et langt mer hierarkisk enn Norge. Dette merkes på mange områder, fra disiplinen i svensk presse og til den politiske debatten. Sist er dette kommet til uttrykk i tabuene i innvandringsdebatten. Avvik fra godtatte problemstillinger blir rask stempelt som *främlingsfientlig* eller *rasistiska*. I knapt noe annet europeisk land kan finansministeren kalle et demokratisk valgt parti med tretten prosent av velgerne bak seg, for ”nyfascistisk” .

Isoleringen av SD har føret til regjeringskrise, uten at det har gått opp for alle. Vi står her overfor en motsetning mellom elite og folk som vi ikke finner i andre nordiske land. Frustrerte svenske kan fortelle mye om dette når de møter opp i Ytringsfrihedsselskabets lokaler i København. Det var på et sikt møte at jeg, som nordmann, ble i bedt om å skrive om temaer som ikke ble tatt opp i svensk offentlighet. Jeg

skrev artikkelen *Tio tabubelagda tema i innvandringsdebatten*, og fikk artikkelen trykt i det nærmest anonyme tidsskriftet DSM, en kode for ordene *Debatt, Sanningsökande, Mediekritik*, og som kommer ut i Gränna, en liten by i Småland som knapt finnes på kartet.

Hvorfor denne tabubeleggingne av mange problemstillinger på et område som så avgjort trenger åpen debatt, ikke minst i Sverige med sin ytterst liberale innvandringspolitikken? Her er det ikke bare etniske argumenter som er tabu, men også henvisninger til kulturforskjeller på et nasjonalt nivå.

Den svenske antinasjonalismen har ikke bare vanskeliggjort integreringen av innvandrere i Sverige. Den har også smittet over på beskrivelsen av Norge. Et eksempel er ordbruken til kulturjournalist i Dagens Nyheter, Henrik Arnstad, som med boka *Älskade fascism* går til angrep på nordmennesenes feiring av 17. mai. Arnstad hevder at nordmennesenes "flaggvifting" på nasjonaldagen er uttrykk for en farlig nasjonalisme som kan ende i fascisme. I samme slengen sier han at også nynorsken kan være farlig, ettersom den er uttrykk for en slik nasjonalisme.

På norsk hold er disse påstandene blitt blankt avvist. Uten norsk nasjonalkjensle hadde motstandskampen under siste krig blitt helt annerledes. Når det gjeld nynorsken, kan det hevdes at Nordvestlandet, der nynorsken har stått sterkest, også har representert de distriktene der nazistene fikk minst oppslutning.

En annen som kunne nevnes er Rubens Östlund. Som i tillegg til å inneha tittelen professor ved Valand akademi under Göteborg Universitet, er kjent som filmregisør. I et intervju i Dagsavisen for 11. oktober sier han, uten forbehold, om dagens

Norge: "Jeg kan nesten ikke tenke meg et mer nasjonalromantisk land. Jeg blir nesten provosert hver gang jeg er der".

- Hva er det så som provoserer?, vil intervjueren vite. Östlund svarer: "Jeg mener ... det .. det er hele den motstandsbevegelsen under andre verdenskrigen som om det var en jævla gigantisk kraft i det norske folket: Det er en stolthet vi ikke kan dele. I Sverige skjemmes man over å være svensk, men de 45 minuttene det tok Tyskland å okkupere Norge er dere veldig stolte av. Dansken er også veldig stolte av sin motstandsbevegelse".

Vi kommer her inn på de to landenes ulike holdninger under krigen. Der Norge satte sin tankfåte inn på alliert side og på det meste fraktet 40 prosent av all olje til England, et bidrag til alliert seier som utenriksminister Eden omtalte som like mye verdt som en million soldater. Da den tyske rustningsminister Albert Speer ble forelagt dette utsagnet under sitt Norgebesøk på 1970-tallet, skal han ha svart at dette bidraget til alliert krigføring kunne sammenliknes med svensk innsats på tysk side, med sin eksport av jernmalm og kulelagre til den tyske våpenindustrien.

Dewt er ikke bare den ulike innsatsen under andre verdenskrig som har bidratt til at svensker skammer seg over sin historie. Strofen om de "*fornstora dar*", som mange svensker var stolte av for noen tiår siden, er blitt avslørt som et militært tyranni av krigerkongene Gustav Adolph og Karl den 12.

Men om det her kan være grunn for svenske å tabubelegge visse sider av svensk historie, behøvde de ikke å la det negativt

ladde ordet "nasjonalisme" også karakterisere andre land ,med en et annet forhold til sin nasjonale historie. Her snakker jeg ikke bare på vegne av norsk historie skrivning, men også på vegne av russisk, engelsk og amerikansk forhold til sin innsats under krigen, som ikke minst var nasjonalt begrunnet.